

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 143/2014
05.03.2015. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Гордане Ајншпилер Поповић и Браниславе Апостоловић, чланова већа, у правној ствари предлагача 1) М.Б. из Б.; 2) С.Б. из Б.; 3) М.К. из Н.Б.; 4) З.С. из Б.; 5) В.С. из Н.Б.; 6) Љ.Б. из Н.Б.; 7) Б.Б. из Б.; 8) Р.В. из Н.Б.; 9) М.П. из Ч.-Л.; 10) В.Ш. из Б.; 11) С.М. из Н.Б.; 12) С.Р. из Н.Б.; 13) В.К. из Н.Б.; 14) М.С. из Н.Б.; 15) Д.М. из Н.Б.; 16) О.П. из Н.Б.; 17) Д.Ц. из З.; 18) Р.Б. из В.; 19) С.К. из Н.Б.; 20) М.В. из Н.Б.; 21) Ж.П. из Н.Б.; 22) Ј.П. из Р.; 23) М.К.; 24) С.З. из Б.; 25) С.Т. из Ж.; 26) П.С. из Н.Б.; 27) Н.К. из Н.Б.; 28) К.С. из Н.Б.; 29) Љ.Ш. из Н.Б.; 30) Ј.Ј. М.З.-Б.; 31) Н.О. из Н.Б.; 32) С.О. из Б.; 33) В.Р. из Б.; 34) Ј.П. из Н.Б.; 35) П.С. из Н.Б.; 36) З.П. из Б.; 37) К.Б. из П.; 38) С.П. из Б.; 39) М.П. из З.; 40) Т.С. из Н.Б.; 41) Н.Н. из Б.; 42) А.А. из Н.Б.; 43) Г.А. из Н.Б.; 44) Ј.Ј. из Н.Б.; 45) Д.О. из Н.Б.; 46) С.Б. из Р.; 47) Р.Б. из Б.; 48) Н.М. из П.-Н.; 49) З.Т. из З.; 50) М.Л. из Б.; 51) Д.К. из Н.Б.; 52) Б.А. из Р.; 53) Р.М. из Б.-Ј.; 54) Б.Ј. из Д.; 55) Т.Ц. из Н.Б.; 56) Д.М. из Б.; 57) Д.Ј. из О.; 58) С.М. из Б.; 59) М.Р. из Р.; 60) Р.Б. из Б.; 61) Р.Б. из Р.; 62) Ј.Б. Н.Б.; 63) О.М. из Б.; 64) И.Ј. из Б.; 65) Р.Ј. из Б.; 66) С.А. из Н.Б.; 67) М.Н. из К.; 68) Р.Р. из Б.; 69) С.С. из Н.Б.; 70) Ј.С. из Н.Б.; 71) Љ.Н. из Н.П.; 72) М.С. из Ж.; 73) З.Р. из Г.; 74) М.П. из Б.; 75) М.Ш. из Б.; 76) М.С. из Н.Б.; 77) Г.М. из К.; 78) Д.Н. из П.; 79) Р.М. из Л.; 80) З.Д. из Н.Б.; 81) О.Р. из Н.С.; 82) Г.Д. из Н.Б.; 83) Љ.В. из Б.; 84) Д.В. из Б.; 85) М.Ф. из Н.Б.; 86) В.М.Л. из Б.; 87) Б.Ч. из Б.; 88) Н.Г. из В.М.; 89) В.Г. из В.М.; 90) М.М. из О.; 91) С.М. из Н.Б.; 92) Н.К. из Н.Б.; 93) Г.С.Б. из З.; 94) Љ.С. из Л.; 95) Д.С. из О.; 96) М.Н. из Н.Б.; 97) Н.Л. из Б.; 98) Д.Л. из Б.; 99) Р.Ђ. из Б.; 100) Д.С. из Б.; 101) Р.Ц. из Б.-Р.; 102) М.М. из Н.Б.; 103) В.П. из Б.; 104) Н.Т. из Б.; 105) Ј.В. из Н.Б.; 106) В.П. из Б.; 107) Б.Ђ. из Б.; 108) И.С. из С.Б.; 109) Д.К. из Н.Б.; 110) М.С. из Н.Б.; 111) Р.М. из Н.Б.; 112) М.Б. из Н.Б.; 113) Г.Т. из Б.; 114) П.Ш. из П.; 115) Ш.С. из Н.Б.; 116) Д.С. из Б.; 117) Б.В. из Б.; 118) М.Ј. из П.; 119) Р.Н. из З.; 120) Ј.Ј. из С.; 121) Д.Ј. из Б.; 122) С.Ј. из Б.; 123) В.Б. из Н.Б.; 124) М.М. из Б.; 125) В.А. из Б.; 126) Љ.М. из Б.; 127) Ј.Ч. из Б.; 128) Ж.В. из Б.; 129) Р.Б. из Б.; 130) М.М. из Б.; 131) Р.У. из З.; 132) М.И. из Н.Б.; 133) С.Л. из З.П.; 134) В.Б. из Н.Б.; 135) Д.Н. из Н.Б.; 136) Ж.Р. из В.м.л.; 137) Б.Л. из З.; 138) М.Ђ. из Н.Б.; 139) Б.В. из Н.Б.; 140) М.Б. из Н.Б.; 141) Љ.Ј. из З.; 142) Б.В. из Н.Б.; 143) Д.С. из К.; 144) З.М. из З.; 145) Н.П. из Б.; 146) А.И. из Р.; 147) Ђ.П. из С.; 148) Г.П. из Л.; 149) М.Н. из К.; 150) М.П.Д. из Б.; 151) В.К. из Б.; 152) С.К. из Б.; 153) М.Д. из Л.; 154) О.Ђ. из Б.; 155) З.Г. из Ц.; 156) Ц.С. из Б.; 157) Д.А. из Б.; 158) З.В. из С.; 159) Д.С. из П.; 160) С.С. из П.; 161) Р.Ђ. из З.; 162) М.Ђ. из Б.; 163) Д.Ђ. из Н.Б.; 164) М.Л. из Б.; 165) О.Т. из Т.; 166) Р.Р. из К.; 167) С.С. из Н.П.; 168) Н.Н. из Н.Б.; 169) Д.Б. из Б.; 170) С.И. из Б.; 171) С.Т. из Б.; 172) Ј.С. из Б.; 173) Ј.И. из Б.; 174) С.Ј. из О.; 175) М.Ј. из Н.Б.; 176) М.П. из Б.; 177) М.С. из Б.; 178) М.Д. из Б.; 179) С.М. из Б.; 180) С.З. из Н.Б.; 181) П.Д. из Н.Б.; 182) П.М. из Н.

Б.; 183) З.Д. из Б., које све заступа С.М. адвокат из Б. и 184) С.П. из Н.Б., од којих 76 заступа С.М., адвокат из Б., а 97 заступа А.Б., адвокат из Н.С., против противника предлагача ГП Н. АД, Н.Б. и умешача У.С. ДОО, Н.Б., које заступа пуномоћник М.О., адвокат из Б., ради утврђења вредности акција, одлучујући о ревизији предлагача изјављеној против решења Привредног апелационог суда Пвж. 150/14 од 19.03.2014. године, у седници већа одржаној 05.03.2015. године, донео је

РЕШЕЊЕ

Прихвата се предлог Привредног апелационог суда за одлучивање о ревизији предлагача изјављеној против решења Привредног апелационог суда Пвж број 150/14 од 19.03.2014. године.

УКИДАЈУ се решење Привредног апелационог суда Пвж бр. 150/14 од 19.03.2014. године и решење Привредног суда у Београду 4Р бр. 724/13 од 10.02.2014. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

ОДБИЈА СЕ захтев противника предлагача и умешача за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Решењем Привредног суда у Београду 4Р бр. 724/13 од 10.02.2014. године, одбијен је предлог предлагача за утврђивање вредности акција противника предлагача.

Решењем Привредног апелационог суда Пвж бр. 150/14 од 19.03.2014. године, жалба предлагача одбијена је као неоснована и потврђено наведено решење Привредног суда у Београду.

Против правноснажног другостепеног решења, предлагачи су благовремено изјавили ревизију и предложили да Врховни касациони суд о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку, ради разматрања правних питања од општег интереса и правних питања у интересу равноправности грађана, као и ради уједначавања судске праксе у вези са утврђивањем цене акција у поступку принудног откупа акција.

Одговоре на ревизију су поднели противник предлагача и умешач и предложили да се ревизија одбаци као недозвољена или одбије као неоснована. Трошкове поступка су тражили и определили на износе од по 90.000,00 динара на име састава одговора на ревизију.

Привредни апелациони суд решењем Пвж 314/14 од 27.06.2014. године, дозволио је посебну ревизију предлагача изјављену против решења Привредног апелационог суда Пвж бр. 150/14 од 19.03.2014. године и предложио Врховном касационом суду одлучивање о ревизији тужиоца као о изузетно дозвољеној.

Одлучујући о предлогу Привредног апелационог суда, Врховни касациони суд је закључио да су испуњени услови из члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...55/15), у вези са чланом 30. став 2. Закона о ванпарничном поступку, да се о изјављеној ревизији одлучио као о посебној, обзиром да је и по оцени Врховног касационог суда потребно размотрити правна питања од општег интереса и правна питања у интересу равноправности грађана, као и ради уједначавања судске праксе у вези са утврђењем цене акција у принудном откупу и потребе тумачења одредбе члана 523. Закона о привредним друштвима, а у вези са чланом 6. Закона о преузимању акционарских друштава.

Врховни касациони суд је испитао побијано решење у смислу члана 408. Закона о парничном поступку и утврдио да је ревизија основана.

Према утврђеном чињеничном стању, предлагачи су првостепеном суду поднели предлог за утврђивање вредности акција противника предлагача које су биле предмет одлуке о принудном откупу, коју је донела Скупштина акционара противника предлагача дана 06.12.2012. године. У предлогу је наведено да се радило о понуди за преузимање откупиоца У. к. ДОО, која није била обавезна у смислу члана 6. Закона о преузимању акционарских друштава, па противник предлагача није могао цену акција, које су биле предмет принудног откупа, да утврди на нивоу цене из понуде за преузимање, већ је исту морао да утврди у складу са чланом 515. и чланом 516. Закона о привредним друштвима.

Према понуди за преузимање понуђача У. к. ДОО Београд и лица са којим понуђач заједнички делује Д.Б. из Н.Б., понуђач је исказао намеру за стицањем 40.478 обичних акција циљног друштва ГП Н. АД, Б., што чини 13,46314% од укупног броја акција и 13,46314% укупног броја гласова циљног друштва, при чему понуда није условна, а цена коју се понуђач обавезује да плати износи 694 динара по акцији. Датум отварања понуде 15.10.2012. године, а датум затварања понуде је 05.11.2012. године. Емитент је издао укупно 300.658 обичних акција са правом гласа номиналне вредности акција 1.061,83 динара, књиговодствене вредности акција на дан 31.12.2011. године 4.444,94 динара, а просечна пондарисана цена акција циљног друштва по којој је трговано у периоду од 26.04.2012. године до 26.07.2012. године, износила је 693,72 динара. Пре отварања понуде понуђач У. к. ДОО Б., поседовао је 199.595 обичних акција циљног друштва или 66,38606% од укупног броја акција, а лице са којим понуђач заједнички делује Д.Б. из Н.Б., поседовао је 60.585 акција или 20,15080% од укупног броја акција.

Комисија за хартије од вредности дана 11.10.2012. године, донела је коначно решење о одобрењу објављивања понуде за преузимање акција којима је понуђачу У. к. ДОО Б., одобрила објављивање понуде за преузимање акција циљног друштва ГП Н. АД Б., те је наложила понуђачу да наредног радног дана од пријема решења објави текст понуде за преузимање у истим дневним новинама у којима је објављен текст о намери за преузимање и истовремено да достави понуду за преузимање циљном друштву, регулисаном на тржишту и Централном регистру хартија од вредности, а свим акционарима најкасније три дана од дана када је дат налог за објављивање текста понуде, при чему је понуђач обавезан да у року од једног дана након истека рока за плаћање, успешно окончане понуде за преузимање објави

извештај о преузимању у истим дневним новинама и да га одмах достави организатору тржишта, Комисији и циљном друштву.

Дана 09.11.2012. године, понуђач је саставио извештај о преузимању акција у коме је констатовано да је понудом за преузимањем преузео 11.505 акција или 3,82661% акција циљног друштва, тако да након успешног преузимања понуђач и лица која с њим заједнички делују након окончања понуде поседује 271.685 акција или 90,36347% укупног броја обичних акција са правом гласа, односно укупно 260.180 акција са правом гласа или 86,53686% од укупног броја акција.

Дана 09.11.2012. године У. к. ДОО Б., поднела је циљном друштву захтев за принудни откуп 28.973 обичних акција емитента ГП Н. АД Б., од преосталих акционара по цени од 694 динара на основу члана 523. ЗОПД-а.

Одлуком Скупштине акционара противника предлагача од 06.12.2012. године, одлучено је да се спроведе принудни откуп 28.973 обичних акција од преосталих акционара ГП Н. АД Б., од стране предузећа У. к. ДОО Б., као откупиоца, по условима из понуде за преузимање акција Друштва, која је одобрена решењем Комисије за хартије од вредности од 11.10.2012. године, уз исплатну цену од 694 динара по акцији акционарима друштва.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је откупилац У. к. ДОО Б., понуду за преузимање спровео као обавезну, због чега је стекао право да у року од три месеца од дана истека понуде за преузимање спроведе принудни откуп акција, према условима из понуде за преузимање, односно по цени из понуде, а према члану 523. став 1. тачка 2. Закона о привредним друштвима. Тек након протекла три месеца од дана истека понуде, сагласно члану 523. став 3. Закона о привредним друштвима, прелогачи би имали право на продају, а контролни акционар обавезу на принудни откуп акција, којима би се цена формирала у складу са чланом 515 и 516. Закона о привредним друштвима, односно цена акција би се утврђивала на начин прописан у члану 475. Закона о привредним друштвима. Како је у конкретном случају откупилац у року од три месеца од истека понуде за преузимање спровео принудни откуп акција по условима из понуде за преузимање, односно по цени од 694 динара по акцији, колика је била цена о спроведеној понуди, то предлагачи као акционари неосновано траже да им се вредност акција утврди на начин прописан у одредби члана 475. Закона о привредним друштвима, јер не постоји обавеза ни противника предлагача ни контролног акционара да се утврђује цена акција у складу са чланом 475. Закона о привредним друштвима. Због свега наведеног одбијен је предлог предлагача за утврђивање вредности акција противника предлагача ГП Н. АД Б., које су биле предмет принудног откупа.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом указује на погрешну примену материјалног права, што за последицу има да чињенично стање важно за одлучивање није јасно и потпуно утврђено.

Принудни откуп акција и право на продају акција је регулисано одредбама члана 515 – 523. Закона о привредним друштвима. Према одредби члана 515. став 1. Закона о привредним друштвима, на предлог акционара који има акције које представљају најмање 90% основног капитала друштва и који има најмање 90% гласова

свих акционара који поседују обичне акције (откупилац), Скупштина доноси одлуку о принудном откупу свих акција преосталих акционара Друштва уз исплату цене која се одређује сходном применом одредаба овог Закона о исплати несагласних акционара.

Закон о привредним друштвима донет 2011. године, изменио је дотадашњи режим принудног откупа акција који је био прописан Законом о преузимању акционарских друштава. Осим што је снизио праг за принудни откуп са 95% на 90%, Закон о привредним друштвима прописао је и другачији начин утврђивања цене у принудном откупу. Као основни начин утврђивања откупне цене је прописано да акционарима припада највише од три цене акција: тржишне (која је постигнута трговањем на берзи); књиговодствене (која се одређује на основу биланса стања које су друштва обавезна да састављају) и процењене (које би требало да утврди вештак применом одговарајућих метода процене вредности капитала познатих у економији). Међутим, Закон о привредним друштвима је у члану 523. предвидео изузетак од оваквог начина утврђивања цене, па се овим чланом прописује да цена у принудном откупу под одређеним условима може бити једнака цени из понуде за преузимање, којом је откупилац прешао праг принудног откупа и управо та ситуација је и спорна у овој правној ствари.

Одредбом члана 523. Закона о привредним друштвима је прописано да откупилац који је путем понуде за преузимање испунио услов из члана 515. став 1. овог Закона, има право да у року од три месеца од дана истека понуде за преузимање спроведе принудни откуп акција под условима из понуде за преузимање, ако је у складу са законом којим се уређује преузимање акционарских друштава: 1. искључиво путем добровољне понуде за преузимање упућене свим преосталим акционарима за све њихове акције стекао најмање 90% акција које су биле предмет те понуде; или 2. ту понуду за преузимање спровео као обавезну. У случајевима из става 1. овог члана, преостали акционари имају право на продају својих акција у складу са чланом 522. овог Закона по условима из понуде у року од три месеца од дана истека понуде за преузимање. По истеку рока из става 1. и 2. овог члана, утврђивање цене акција код остваривања права на принудни откуп и права на продају акција врши се у складу са чланом 515. и 516. овог Закона. Дакле, за правну оцену да ли су испуњени услови за примену ове одредбе као изузетка код утврђивања вредности акција, меродавне су одредбе Закона о преузимању акционарских друштава и то конкретно одредаба члана 6. овог Закона, која прописује обавезу објављивања понуда за преузимање под прописаним условима.

Одредбом члана 6. Закона о преузимању акционарских друштава је прописано: лице је обавезно да објави понуду за преузимање када непосредно или посредно, самостално или заједнички делујући, стекне акције с правом гласа циљног друштва, тако да заједно са акцијама које је већ стекло пређе праг од 25% акција с правом гласа циљног друштва (контролни праг).

Посредним стицањем акција с првом гласа из става 1. овог члана сматра се стицање контроле у смислу члана 4. став 4. и 5. овог Закона.

Када настане обавеза објављивања понуде за преузимање, лице из става 1. овог члана дужно је да, без одлагања одбјави обавештење о намери преузимања и достави га регулисаном тржишту, односно МТП на коме се тргује акцијама циљног

друштва, Централном регистру, Комисији и циљном друштву, под условима и на начин одређен овим Законом.

Лице које је на основу понуде за преузимање стакло мање од 75% акција с правом гласа, у случају даљег стицања акција истог циљног друштва обавезно је да објави понуду за преузимање.

Лице које је на основу понуде за преузимање стакло 75% или више акција с правом гласа, обавезно је да објави понуду за преузимање када:

- након понуде за преузимање стекне најмање додатних 5% акција с правом гласа циљног друштва;
- у току 18 узастопних месеци стекне најмање 3% додатних акција с правом гласа истог циљног друштва.

Обавештење из става 3. овог члана мора садржати податке из члана 20. став 1. тачка 1, 2 и 3. овог Закона, као и изјаву понуђача да ће у законом прописаном року објавити понуду за преузимање.

Обавеза обавештавања из става 3. овог члана на одговарајући начин примењује се увек када за понуђача настане обавеза објављивања понуде за преузимање.

Према цитираној одредби члана 6. Закона о преузимању акционарских друштава, када акционар поседује мање од 25% акција Друштва, он нема обавезу објављивања понуде за преузимање, јер се сматра да је његов проценат власништва низак, да би могао да остварује управљање Друштвом. Међутим, када акционар пређе праг од 25% акција, сматра се да је он показао намеру да преузме контролу над управљањем у Друштву и тада се њему намеће обавеза да објави понуду за преузимање сагласно члану 6. став 1. Закона о преузимању акционарских друштава. Акционар који поседује акцију у распону од 25% до 75%, мора да објави понуду за преузимање у случају сваког стицања акција, што произлази из одредбе члана 6. став 4. Закона о преузимању акционарских друштава. Након што пређе праг од 75% акција, већински акционар је стекао апсолутну контролу над Друштвом и он је обавезан да мањинским акционарима упути још једну понуду за преузимање у којој ће им дати могућност да продају акције у ситуацији када нису у могућности да утичу на било коју одлуку коју надлежни орган Друштва доноси. Према садржини одредбе члана 6. Закона о преузимању акционарских друштава, обавеза објављивања последње понуде настаје: на основу члана 6. ст. 1, 4 и 5. Закона о преузимању акционарских друштава. Обавеза на основу члана 6. став 5. настаје једино у ситуацији када је праг од 75% пређен путем обавезне понуде, па је након тога стечено додатних 5% односно 3% акција с правом гласа у току 18 узастопних месеци. (Уколико већински акционар након понуде стекне нпр. 70% акција па у једној трансакцији стекне још 10% за њега ће обавеза настати на основу члана 6. став 4. и то у ситуацији када поседује 80% акција. Та понуда је последња обавезна понуда, након које у случају даљег стицања не настаје обавеза, јер се члан 6. став 5. примењује само на случајеве када је самом понудом пређен праг од 75% под условима прописаним у том ставу. Све остале понуде, које се објаве, а нису обавезне по члану 6. ст. 1, 4 и 5. Закона о преузимању акционарских друштава, представљају добровољне понуде. Да би се остварило право на цену акција која је била

наведена у добровољној понуди, у том случају понуда мора бити упућена свим преосталим акционарима за све њихове акције и да је стеченом понудом најмање 90% акција које су биле предмет те понуде, те једино у тој ситуацији већински акционар може остатак акција од акционара откупљивати по цени из добровољне понуде, уколико то учини у законом прописаном року од три месеца.

Полазећи од оваквог тумачења одредбе члана 523. Закона о привредним друштвима и одредбе члана 6. Закона о преузимању акционарских друштава, према којима се има ценити законитост и правилност побијаног решења, може се закључити да у побијаним решењима нису расправљене одлучујуће чињенице и то пре свега да ли је контролни акционар уопште имао обавезу објављивања обавезне понуде или је последња понуда била добровољна у којој је исказана цена од 694 динара по акцији, а ако јесте добровољна да ли се ради о добровољној понуди из члана 523. став 1. Закона о привредним друштвима. Из образложења побијаног решења се види једино да је већински акционар У. к. ДОО Б., преузео 11.505 акција, тако да након успешног преузимања понуђач и лица која с њим заједнички делују након окончања понуде поседује 271.685 акција, али се не може закључити да ли је контролни акционар прешао праг од 75% или није, а од чега зависи да ли има обавезу да објави још једну обавезну понуду или нема, или је у питању добровољна понуда, што има за последицу да се не може јасно закључити да ли у овој ситуацији уопште има места примени одредбе члана 523. Закона о привредним друштвима.

Због наведених недостатака, нижестепене одлуке се морају укинути, те ће првостепени суд у поновном поступку, да би правилно применио материјално право, имајући у виду претходно упутство, утврдити: да ли је последња понуда већинског акционара у којој је исказана вредност акција од 694 динара по акцији, била обавезна понуда по члану 6. став 4. или став 5. Закона о преузимању акционарског Друштва или је била добровољна понуда и да ли су испуњени услови да се примени члан 523. Закона о привредним друштвима, да се та цена акција примени и код откупа акција преосталих акционара. Правну оцену да ли је понуда већинског акционара била обавезна или добровољна, првостепени суд ће дати пре свега на основу података о проценту стечених акција и начину стицања акција контролног акционара, а све то посебно полазећи од одредбе члана 6. Закона о преузимању акционарског друштва, без обзира на то како је та понуда названа у Одлуци надлежног органа Друштва или Комисије за хартије од вредности.

Трошкови састава одговора на ревизију нису били нужни за вођење овог поступка, те је захтев противника предлагача и умешача за накнаду трошкова ревизијског поступка одбијен.

То су разлози због којих је Врховни касациони суд на основу овлашћења из члана 416. став 2. Закона о парничног поступку, одлучио као у изреци решења.

**Председник већа-судија
Бранко Станић, с.р.**